

„Felul în care Paul Cornea, asemenea multor intelectuali evrei, s-a integrat în cultura românească, mai mult, felul lui de a fi român, intelectual român, păstrând, cu discreție, dar cu seninătate, identitatea evreiască, este foarte apropiat de modelul Sebastian...” (Leon Volovici)

PAUL CORNEA Cronica unei vieți asumate

„Ați primit această sarcină. N-ați vrea să ne oprim puțin asupra acestui moment?”

„Desigur. Mă bucur de întrebarea pe care mi-o puneți. Ea îmi atinge preistoria, azi atât de îndepărtată de mine, nu atât în ordinea temporalității, cât în cea a felului de a privi lumea încât ajung să mă gândesc dacă așa la care

tocmai ați ciocănit îmi aparține efectiv; nu cumva ați greșit adresa? Fără glumă acum, vreau să vă spun că, în toamna lui 1944, la deschiderea anului universitar (războiul se desfășura încă, dar pe frontul de Vest, alături de aliați, împotriva Germaniei naziste) m-am grăbit să mă înscriu la Litere și Filosofie. Renunțam astfel, fără păreri de rău, la cei doi ani de medicină, pe care-i făcusem în anii prigoanei la Colegiul Onescu pentru studenții evrei, și pe care i-aș fi putut valorifica - așa cum au procedat cei mai mulți colegii ai mei. Medicina fusese însă pentru mine o soluție impusă; în 1942, „rechiționari” la muncă obligatorie” (așa stipulează documentul eliberat atunci) mă hotărâsem pentru o meserie, fiind în imposibilitate să-mi aleg o profesie. După 23 august

de 19 ani. În fond, eram foarte diferiți ca aptitudini și interese, dar ne uea o aceeași infirmitate: vedeam ceea ce se petrecea de jur împrejur potrivit așteptărilor noastre și nu conform realității. Sufeream de „orbire selectivă”, o boală perversă, împotriva căreia, în fazele explozive, nu exista medicament eficace. Ea constă dintr-o inflamare puternică a nervului ideologic, care-și subordonează facultățile raționale și provoacă înțepenirea spiritului critic. A fost descrisă, nu atât în etiologia, cât în manifestările ei, de Elias Canetti, Arthur Kostler, Edgar Morin și mulți alții. La noi, a evocat-o estompându-i momentele tragice, în pagini încântătoare, de un umor contagios, o tandrețe discretă și o excepțională vervă joculorie, o scriitor de mână întâi, Radu Coșasu. Cum una dintre caracteristicile bolii de care vorbesc e că pacienții nu sunt conștienți că o au, redactorii „Tineretului” și, mai târziu, al „Tânărului muncitor”, care i-a preluat rolul și atribuțiile, își îndeplineau sarcinile conștiințios, într-o atmosferă de convivialitate agreabilă. Se lucra fără program, pe bază de încredere, cât era nevoie, impunându-se mult, fiindcă tuturor ne lipsea experiența jurnalistică.

AVRAM CROITORU: - Când ați aniversat 80 de ani de viață, criticul literar Nicolae Manolescu spunea: „Paul Cornea a fost primul profesor adevărat pe care am avut norocul să-l întâlnesc la Facultatea de Filologie”. Este interesant de aflat pe ce s-a bazat actul dvs. pedagogic pentru a binemerita onorantul titlu de „profesor adevărat”.

PAUL CORNEA: - Activitatea mea didactică se întinde în lungul a mai bine de 55 de ani. Nu e vorba de un record Guinness, dar e, totuși, un parcurs nu tocmai comun. L-am început la un an după încheierea Facultății și-i continuu și acum, mult după ieșirea la pensie. Spre șansa mea, pensionarea n-a avut, în ce mă privește, un caracter traumatic, așa cum se întâmplă adesea cu oamenii care dispun de o bună condiție fizică și mentală, dar sunt totuși îndepărtați din câmpul lor de activitate spre a se odihni, deși n-au nici trebuința nici cheful s-o facă ori fiind bănuțiți a nu „mai corespunde” deși sunt poate mai capabili să presteze onorabil decât înlocuitorii lor. M-ați întrebat pe ce „s-a bazat actul meu pedagogic”? Am să vă dezamăgesc, probabil, spunându-vă că în nici un caz nu mi-au folosit cursurile de pedagogie pe care le-am înghițit în universitate. Ceea ce a contat a fost, mai întâi, instinctul. Au intervenit apoi experiența proaspătă și încă recentă atunci a

„La New York - cu soția (dreapta) și o verișoară”

„Alături de: Mircea Vasilescu (redactor-șef la „Dilema veche”); Andra Vasilescu (prodacă la Facultatea de Litere); Liviu Papadima (decan la Facultatea de Litere); Dana Papadima (director Editura „Humanitas Educațional”) - 1995”

1944, situația se schimbă radical: puteam, în fine, să-mi urmez vocația. Și n-am ezitat. Nu voi insista acum asupra anilor mei de universitate. Ti doar să subliniez că i-am făcut cu o enormă pasiune. Voiam, desigur, să elimin cât mai repede handicapul timpului pierdut în perioada războiului, dar ceea ce mă motiva, înainte de toate, era o sete devorantă de cunoaștere, un soi de enciclopedism frenetic, stimulată de lectura „Omului sfârșit” al lui Papini. Urmam cursuri din cele mai felurite, neștiind unde să mă fixezi, la disciplinele filologice, la cele istoriografice sau la filosofie. Îmi frecventam pe profesorii renumiți, pe Călinescu, Vianu, Ralea, Iordan, Rosetti, Gusti, Mircea Florian, dar și pe mai puțin cunoscuții n. Petrescu (antropologie culturală), Sauciu-Cășeuanu (istoria elenismului), C. Marinescu (căderea Imperiului Roman) etc. Noaptea, mai ales, mi-o petreceam, până la ore mici, cu lectura: consumam tone de cărți, alese cam alandala, din cele mai variate domenii. Spre a-mi câștiga existența, continuam să dau meditații, cum o făcusem și în timpul războiului, și lucram două ore pe zi în redacția unui hebdomad specializat, „Finanțe și industrie”. Îndeletnicirile acestea nu mă acaparau, găseam timp pentru toate, inclusiv pentru una dintre domnișoarele care mă rărise prin spontaneitate, veselie și temperament. Dar iată că, într-o bună zi, șefii mei comuniști, căci aderasem încă din 1944 la Uniunea Tineretului Comunist, cu convingerea sinceră că e singura alegere demnă pentru cineva care suferise de sărăcie și cunoscuse excluderea pe considerente rasiale, m-au chemat să-mi ceară să devin redactor-șef la revista „Tineretea”. Era organul „Tineretului Progresist”, o formație conjuncturală (n-a rezistat mai mult de doi ani), de stil „front popular”, prin care strategii partidului unic voiau să atragă masele tineretului, fără să le sperie. Mărturisesc că, deși măgălit că „tovarășii” se gândiseră la mine, extrăgându-mă din anonim pentru funcția respectivă, nu eram foarte încântat de ceea ce mi se oferea. Îmi dădeam seama că viața mea de student, la care țineam cel mai mult, va fi serios afectată. Dar, bine înțelese, nici nu mi-a trecut prin minte să schitez vreo împotrivire. M-am trezit astfel, la 22 de ani, în fruntea unui colectiv de băiețândri, încă mai juni decât mine. Theodor Mazilu, viitorul dramaturg, avea 16 ani și purta pantalonii scurți când a descins în redacție, Alexandru Mironod, cel mai talentat dintre noii colegi, nu cred că trecuse

„In cursul interviurilor pe care le-ați dat în ultima vreme, ați avut ocazia să evocați diverse episoade ale activității dvs. Am impresia că ați vorbit doar în fugă despre perioada în care ați făcut gazetărie. Ați fost redactor-șef al unei reviste de tineret și, dacă nu mă înșel, erați încă student atunci când

Perioada
tineretii

conservator faimos din Moscova. Ori că un articol important al exportului israelian îl constituie slefuirea diamantelor aduse din Africa de Sud și a pietrelor lustruite de Eilat. Comunitatea de câteva sute de mii de originari din România cuprinde în rândurile ei mulți intelectuali distinși și specialiști în toate ramurile de activitate. Mi-a făcut o deosebită plăcere să-mi reîntănesc rudele: Ancy Simovici, văduva unui director de mare întreprindere chimică din Haifa; Joseph Şaham, administratorul rețelei de calculatoare a Tehnionului din Haifa; Alexandru Wolf, eminent fizician, profesor la Universitatea din Beer Sheva; psihiatru dr. Wertheim și soția sa, Adina, cunoscută profesoară de pian. Am revăzut o grămadă de cunoștințe, între care biologul Filo Abraham și soția sa, Adela, profesoară de psihologie; inginerul Ticu Eisenfratz; foștii colegi de liceu Nelu Elian și Marcel Strulovici-Şerban ș.a. Un moment deosebit al vizitei l-a constituit prânzul cu vechiul meu prieten Mironod, mereu spiritual, neatinz de vârstă, as în calamburii și sufletist cât înlocovi. Ca să nu mai vorbesc de clipele petrecute cu Leon Volovici, de care eram foarte atașat și înainte de părăsirea țării și cu care am rămas în permanență legătură și după. Lui trebuie să-i mulțumesc pentru aportul la organizarea călătoriei și pentru contactele pe care mi le-a mijlocit, cu marele erudit, de reputație mondială, Moșe Idel, strălucit continuator al lui Solem, cu Michael Finkenthal, fizician de elită și, deopotrivă, remarcabil eseist și istoric al ideilor, cu Costel Safirman, excelent animator al culturii cinematografice, cu primitoarea familie Goșen etc. Așa avea - se înțelege - încă multe, multe de spus...

„Ați avut și aveți o viață plină, ați cunoscut personalități importante în politica și cultura românească. De ce nu v-ați scris până acum memoriile? Ori poate intenționați s-o faceți de-aici înainte?”

„În vremea din urmă, mult mi s-a întreabă dacă am apucat deja să-mi scriu memoriile ori măcar dacă am de gând s-o fac. Un prieten de la Paris mă admonestează în fiecare An Nou, cu ocazia urărilor de rigoare, că-mi risipesc timpul și nu mă devotez singurei îndeletniciri care, în ochii lui, ar avea importanță. Din păcate, n-am această convingere. De aceea, deocamdată, mă străduiesc să-mi închei o carte de teorie, la care, cu mari intermitențe, lucrez de mai bine de zece ani. Mă aflu aproape de potoc, dar găsesc mereu câte ceva de completat sau de revizuit. Cred totuși că tăierea nodului gordian va avea loc curând. Căzui meu nu e fără speranță, ca al lui Roller, fostul responsabil al partidului pentru științe, de la începutul anilor '50, care, fiind întrebat de ce amână mereu publicarea manualului său de istorie, se spune că ar fi răspuns cu o ingenuitate imposibil de egalat: „Fiindcă în fiecare zi se produc alte evenimente despre care trebuie să raportez și nu știu unde să mă opresc”. Cu știu unde să mă opresc, de aceea voi face curând ordine în „desktop”-ul minții mele - iertată fie-mi expresia! - și voi fi în stare - sper - să mă dedic altui proiect. Ar putea fi vorba atunci de o carte de memorii? Foarte posibil. Dar încă mă chibzuiesc. În orice caz, un impediment serios în redactarea amintirilor îl constituie precaritatea materialului documentar, de sorginte personală. Spre deosebire de prietenul meu, doctorul G. Brătescu, posesor al unui jurnal intim, desfășurat din adolescență până în zilele noastre, cu o singură întrerupere relativ minoră ca durată, eu m-am dovedit neșper de indolent: rareori mi-am însemnat trăirile ori momentele semnificative, după consumarea lor. Îmi lipsește, de aceea, detaliile concrete, cele în care, după suferințele competente, locuiește Dumnezeu. Și chiar de n-ar fi așa, dacă Dumnezeu, în mansuetudinea lui, n-ar lăsa de izbeliște nici enunțările de alură conceptuală, detaliile tot ar rămâne ingrediente indispensabile, de vreme ce dau sarea și piperul oricărei autobiografii. Având în vedere extrema faillibilitate a memoriei, tertipurile și manipularile pe care ea le comite ori le tolerează, e evident că lipsa unei documentații proaspete constituie un inconvenient peste care nu e ușor de trecut. Și mai e ceva. De la memoriile unui politician, unui spion sau ale unei vedete mediatică (actor, fotbalist, rege al lamelor de ras etc.) lumea așteaptă revelații senzaționale. Spre deosebire de acești deținători de secrete formidabile, care s-ar părea că afectează mersul lumii, eu n-am de destăinuit nimic special. Oare merită povestită o viață, asemănătoare atâtor altora, având ca singură prerogativă faptul că a durat mult și a traversat o epocă istorică furtunoasă, cu dese schimbări de macaz? Mai îmi rămâne un mic răgaz în căutarea unui răspuns valabil. Sper să nu-l irosesc.

„Cunoscând și din răspunsurile date, cu prilejul altor interviuri, momente din parcursul vieții interloctorului meu, am întrerupt de puține ori, cu întrebări, derularea expunerii făcute cu delicatețe, cu eleganță unui lord. Am vrut să mă substituie studentului din amfiteatru care se lasă fermecat de întâlnirea cu un profesor adevărat. Ca și cum totul nu ar fi fost decât o cronică despre sinceritate. Și s-ar mai putea chema cronică unei vieți asumate.”

AVRAM CROITORU

Aceste câteva cuvinte care creionează profilul celui care este astăzi invitatul „Fonotecii R.E.” sunt extrase din volumul *Cercetarea literară azi*, dedicat profesorului universitar Paul Cornea la împlinirea a trei sferturi de veac. De atunci au mai trecut cinci ani...

neconvențional și ca director al revistei „Minimum”, dovedind imposibilul, că poți satisface un public eterogen fără concesii (dezonorante) de gust și linie politică; Mazilu, din nefericire plecat prematur dintre noi, s-a remarcat ca dramaturg („Proștii sub clar de lună”) și umorist de calitate; Vicu Mindra, acum pensionar, și-a fost coleg de catedră și se numără printre specialiștii de seamă ai istoriei teatrului românesc; Savin Bratu, dispărut la cutremurul din 1977, a ajuns un apreciat profesor de teoria literaturii; Mirel Ilișiu, după ani de zile de secretariat de redacție, a avut curajul să se lanseze în filmul documentar, unde a reușit nesperat de bine, impunându-se printre cei mai buni realizatori ai noștri...

„Mi-ați spus că, excludând Suedia și Norvegia, ați străbătut toată Europa, ați fost în China, în Statele Unite și Canada. Știu că ați vizitat și Israelul. Mi-ați putea împărtăși impresiile dvs.?”

Drum
prin Israel

Am călătorit, într-adevăr, mult în viața mea. Am năzuit dintotdeauna să iau măsura reală a lumii, descoperindu-i nu atât peisajele, cât monumentele culturii și locurile în care istoria și-a desfășurat marile-i scenarii. Dar niciodată nu m-a stăpânit o emoție mai puternică decât cea pe care am simțit-o în acest drum prin Israel, întreprins târziu, când pentru mine a venit ceasul serii. Am avut totuși șansa de a nimeri într-o perioadă de relativă acalmie, în 2000, înainte de izbucnirea celei de-a doua Intifade. Grație rudeniei și unor buni prieteni, mi s-a ușurat facilitat peregrinările, astfel că am putut străbate întreaga țară: de la granița de Nord, spre Liban și de la podișul Golan până la Eilat și la golful Akaba, am traversat deșertul spre Timna, dar și câmpiile fertile ale Galileii, am vizitat Ierusalimul, cu cartierul vechi, Bazarul, Zidul Plângerii și Biserica Sfântului Mormânt, dar și Universitatea „Givat Ram”, campusul de pe Muntele Scopus, Muzeul Israelului și Sanctuarul Cărții, am trecut prin Iaffa și Cezareea, am văzut Tiberiada, grotle de la Banyas și Marea Moartă, am poposit la Haifa, m-am plimbat pe strada Džingef și am locuit la Ramath Aviv, în Tel Avivul recent. Am fost fascinat pretutindeni de ceea ce au reușit să întreprindă în 50 de ani supraviețuitorii lagărelor naziste Diasporie. Israelul actual e un exemplu admirabil și deocamdată fără egal al pterii omenești de a construi o țară pe un soi neospitalier, de stânci golașe și nisipuri zburătoare de vânturi. O țară la nivelul avansat al civilizației ultramoderne, cu un regim democratic, o populație instruită și o armată redutabilă, în care, datorită emigranților veniți de pretutindeni, se încrucișează tradițiile culturale cele mai diferite (germane, latine, anglo-saxone, slave, nord-africane etc.) în beneficiul noii culturi israeliene, rezemate pe Biblie, pe drepturile omului și pe o solidă cimentată de memoria suferințelor îndurate. Nu-ți vine să crezi văzând la tot pasul grădini și parcuri că firele de iară sunt conectate, unul câte unul, prin capilare, de surse de pompare a apei. Ori că ambulantul care ții se pare, de la distanță, că zdrăngăne din vioară, cântă de fapt concertul de Paganini, ca un profesionist, căci e absolut al unui

„1956 - însoțind trupa de aur a Naționalului bucureștean, într-un turneu parizian. Moment de pioasă aducere aminte a celui care a fost actorul De Max”

TÂRGUL INTERNAȚIONAL DE CARTE
DE LA IERUSALIM

Ediția a XXII-a

HASEFER – sute de titluri în numai 15 ani

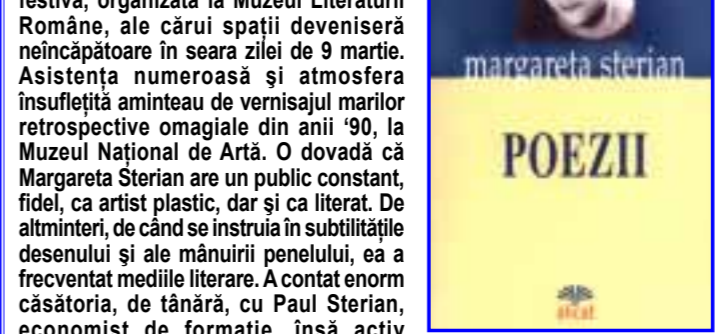
În cel de-al 15-lea an al existenței sale, „Hasefer”, editura Fărășiei Comunităților Evreiești din România, a venit la cea de-a 22-a ediție a Târgului Internațional de Carte de la Ierusalim cu noi și remarcabile realizări, prezentate într-un șir de acțiuni culturale care au animat întreg pavilionul în care, printre alte țări, se afla și România ca încă două stenduri atractive, cu noi apariții, ale Institutului Cultural Român și ale altor edituri cuprinse în standul Ministerului Culturii și Cultelor. Chiar înainte de două zile de deschiderea Târgului, Asociația Scriitorilor de Limbă Română din Israel a organizat o Conferință de presă a Editurii Hasefer. Conducând discuțiile, poetul Șaul Carmel, președintele Asociației, a subliniat importanța prezentei și a programului anunțat de Hasefer pentru reprezentarea României la Ierusalim, tocmai pentru că unele persoane au încercat să elimine această prezentă. Cu prilejul festivității de deschidere, Shimon Peres a vizitat standurile românești și a doua zi a avut loc lansarea cărții ficei sale, Tswia Walden - Cuvântul unei israeliene. După prezentarea făcută de Șaul Carmel, domnia-sa a curcit auditoriul cu o poveste fermecătoare și plină de semnificații privind Israelul și limba ebraică. Am fost lansate și noile volume de documente privind emanciparea și lupta internațională pentru drepturile evreilor din România, volume alcătuite de cunoscutul istoric Carol Iancu, de la Universitatea „Paul Valéry” din Montpellier, precum și cartea nonagenarului Iosef Campus, Scriitor ebraic. Împreună cu reprezentanții Universității Ebraice din Ierusalim, A. Kedar și D. Goshen, cu sprințul profesorului L. Volovici și în prezența ambasadorului României în Israel, dr. Valeria Mariana Stoica, s-au prezentat două lucrări de excepție: Î În premieră mondială, cartea renumitului specialist în Cabala, Moshe Idel - Cabala și Eros. Întâlnirile cu acest savant de o inegalabilă modestie și înzestrat cu capacitatea clarității științifice sunt o sărbătoare. Î D. E. Aczel a prezentat primul volum din Publicațiile evreiești din România, de dr. H. Kuller, altă premieră greu de imaginat în actualele condiții ale pieței de carte. O altă manifestare culturală de larg interes a fost lansarea noului volum de poezie al cunoscutului Bianca Marcovici, din Haifa, Puțin blond, cu mult farmec, prezentat de scriitorul Virgilă Duda. Cinematoca din Ierusalim a găzduit colocolui literar moderat de L. Volovici și C. Safirman, la care s-au prezentat cărțile lui Al. Sever, I. Campus, L. Volovici și Horia Aramă. Trebuie spus că toate aceste manifestări culturale s-au bucurat de interes public și de prezența semnificativă a consilierilor personal ai noului ministru al Culturii și Cultelor din România, doamna Mona Muscă, anume publicistul Tudorel Urian, cronicar al revistei „România literară”.

Prezența Editurii Hasefer a fost sărbătorită în mod special la Cercul Cultural din Haifa, unde recent laureata pictoriță Liana Saxone Horodi a omagiat

O editură nu înființată („Alicat”), își inaugurează, excelent, activitatea cu două volume din creația literară a pictoriței Margareta Sterian (născută la Buzău, 17 martie 1897 - decedată la București, 9 septembrie 1992, fiind îngrăpățată, lângă bunica sa, în Cimitirul Evreiesc „Filantropia”). Sunt retipărite versurile originale, într-o selecție generoasă, prefațată, cerimonios, de Ana Blandiana. Concomitent, se reia întocmai (prin reproducere anastatică) ediția din 1973 a antologiei de poezie americană modernă, intitulată de Margareta Sterian, după un vers din Walt Whitman: *Aud cântând America*. Apariția celor două tipăriții, într-o ținută impecabilă, a beneficiat de lansarea festivă, organizată la Muzeul Literaturii Române, ale cărui spații deveniseră neîncăpătoare în seara zilei de 9 martie. Asistența numeroasă și atmosfera însuflețită amintea de vernisajul marilor retrospective omagiale din anii '90, la Muzeul Național de Artă. O dovadă că Margareta Sterian are un public constant, fidel, ca artist plastic, dar și ca literat. De altminteri, de când se instruia în subtilitățile desenului și ale mînuirii penelului, ea a frecventat mediile literare. A contat enorm căsătoria, de tânără, cu Paul Sterian, economist de formație, însă activ colaborator în paginile literare ale presei, cu aptitudini poetice bine cultivate, ceea ce îndreptătea pe Zaharia Stancu să-l includă în *Antologia poezilor tineri*, din 1934. Erau 55 de autori selectați, de la Maria Banuș la Ilarie Voronca și Dragoș Vrâncănuș, iar tuturor le-a făcut portretul grafic tocmai Margareta Sterian. În acel moment, ea pusese la cale cu Mihail Sebastian să alcătuiască împreună o carte-album dedicată Parisului. Deși proiectul n-a depășit stadiul bunelor intenții, se cunosc delicioase evenimente pariziene semnate de Sebastian și, de asemenea, desene de Margareta Sterian înfățișând locuri de vis din capitala Franței. În schimb, Mihail Sebastian a

proces de cristalizare se regăsesc în actuala culegere, *Poezii* (completate cu o suită de inedite), sau semnul aptitudinii sporite de a exprima concentrat impresii de tot felul, de la cele în crustate pe ecranul memo-

comentat aproape fără excepție toate expozițiile Margaretei Sterian, de la debutul din 1929 până în 1944, doar câteva luni înainte ca scriitorul să cadă victimă aceluși suspect camionagiu. Alți diverși scriitori s-au dovedit sensibili la realizările plastice ale artei, atrași foarte probabil și de sentimentul justificat al camaraderiei literare, din perspectiva prezenței sale cu versuri în reviste încă de la

începutul anilor 1930. Așa se face că, în 1945, când Margareta Sterian se decidea să adune între coperti de carte un prim mănunchi de poezii, nimeni n-a tratat-o cu condescendență încurajătoare. Perpessicus, în „Lumea” lui Călinescu, reținea cumului de subtilități lirice, de natură să pună stăpânire pe sensibilitatea cititorului. Capacitatea de a transfigura poetic experiențele unei existențe trăite cu ardore urma să se verifice copios în volume succesive: *Poeme* (1969), *Soare difuz* (1974), *Ecran* (1985). Toate aceste etape sau, mai curând, trepte ale unui

opera mult regretatului Z. Ornea, scriitoarea Magda Davidson a vorbit, cu o fermecătoare finețe, despre cartea lui A. Dagan, *Groapa e în livada cu vișini*, iar publicista *Biti Caragiale* a evidențiat personalitatea și opera scriitorului Horia Aramă, veșnic special din România. Șaul Carmel nu a pierdut prilejul de a-și susține punctul de vedere cu privire la efortul făcut de Ed. Hasefer pentru a fi prezentă la marea sărbătoare internațională a cărții din Israel. Acțiunea de la Haifa a fost moderată de Francisca Stoleru.

Institutul Cultural Român din Tel Aviv a găzduit, în 21 februarie, o seară literară dedicată cărții lui Zigu Ornea, *Medaloane de istorie literară* - pentru a-l omagia pe cel care a fost renumit istoric și critic literar, cel căruia mult regretatul acad. prof. dr. Nicolae Cajal z.l. i-a încredințat conceperea programului editorial al Editurii Hasefer. Distinsa consilieră a Ambasadei Române, dna Mihaela Ionescu, a invitat-o pe scriitoarea Elena Tacchiu să evocă personalitatea și opera lui Z. Ornea, al cărui chip, pentru câteva momente, a fost prezentat auditoriului după o casetă video, creându-se un cadru de sensibilitate pentru amintiri dăruite. Emoția a sporit cu expunerea făcută de fostul coleg al lui Z. Ornea și continuatorul de azi al proiectului Hasefer, S. Singer. Domnia-sa a explicat, printre altele, cum profesorul Cajal i-a încredințat lui Z. Ornea speranța că prin această editură se va realiza dictonul său „cunoașterea aproprie, necunoașterea ne îndepărtează unii de alții”. Și, într-adevăr, Hasefer, prin cele aproape 260 de cărți editate până acum, a reușit să explice publicului român ce este iudaismul, ce sunt evreii și ce au dăruit ei culturii universale în general și celei române în special.

BARUCH TERCANTIN

Binemerită recunoaștere

La revenirea în țară, am fost invitat la conferința de presă a ministrului Culturii și Cultelor, distinsa doamnă Mona Muscă, care a adresat felicitări Editurii Hasefer pentru rolul deosebit pe care l-a avut în realizarea unui succes remarcabil al României la ediția a 22-a a Târgului Internațional de Carte de la Ierusalim. Prin *Programul de lansări, dezbateri și întâlniri* cu scriitorii israelieni de limba română, propus de Hasefer încă din anul trecut, s-au consolidat bunele relații culturale dintre România și Israel, fapt subliniat și de Shimon Peres. Fără îndoială că prezenta la standurile României a ficei sale, Tswia Walden, cu cartea *Cuvântul unei israeliene*, editată de Hasefer, a fost un succes. De asemenea, în cadrul conferinței de presă, dl. consilier ministerial Tudorel Urian a remarcat realizarea noastră de excepție cu premiera mondială a cărții lui Moshe Idel, *Cabala și Eros*, apărută înaintea ediției americane. Dl. Tudorel Urian, binecunoscut critic literar, a fost primit cu simpatie în Israel și, cu prilejul *Seraei literare* de la Cinemateca din Ierusalim, a subliniat valoarea proiectelor propuse de Hasefer. În concluziile Conferinței de presă de la M.C.C., doamna ministru Mona Muscă a spus că dorește continuarea cooperării cu Federația Comunităților Evreiești din România și cu Editura Hasefer pentru noi proiecte, printre care cele privind Programul de traduceri și de prezențe internaționale, dar și realizarea unor activități ale minorităților naționale la Sala de expoziții a M.C.C. Salutăm cu mare bucurie intențiile constructive ale M.C.C. și le vom sprijini cu toată experiența și competența noastră.

S. SINGER

De la poezia culorilor la poezia cuvântului

O călătorie continuă, tributară dorinței de a lărgi sfera frumosului, este activitatea Margaretei Sterian în postura de asiduu traducătoare de poezie. A început devreme această investigație, limitată la spațiul polonez, ca să atingă nivelul performanțelor cu explorarea universului liric american, în perioada de după al doilea război. La drept vorbind, inițierea în acest univers datează cu mult înainte, fiindcă însoțitorii lui Paul Sterian într-o călătorie pe coasta estică a Statelor Unite. Fructul imediat s-a concretizat într-o serie de compoziții făcute publice în martie 1931, la o expoziție colectivă a „Grupului nostru” (informații mai pe larg în lucrarea monografică semnată de Mariana Vida, în 1997). Al doilea rezultat, era în 1945, o selecție din Walt Whitman, ca doi ani mai târziu să realizeze - la îndemnul lui Petru Cornărescu - o antologie generală din creația poezilor reprezentativi pentru amploarea lirismului american. Această antologie urma să fie completată și însoțită de ilustrații proprii, în 1973.

După mai bine de 30 de ani, ea revine în atenția cititorilor, în inițiativa Editurii „Alicat” și cu sprințul Fundației „Fildas Art”. Ambele instituții merită toată recunoștința. (G.S.)

doi ani mai târziu să realizeze - la îndemnul lui Petru Cornărescu - o antologie generală din creația poezilor reprezentativi pentru amploarea lirismului american. Această antologie urma să fie completată și însoțită de ilustrații proprii, în 1973.